דרשוני כרך א — ראשי האימהות

ראשי האימהותיעל לוין

רַבִּי בֶּרֶכְיָה פָּתַח מִי פָעַל וְעָשָׂה קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ וגו' (ישעיה מא, ד). מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ שֶׁל עוֹלָם הִתְקִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁרָאוּי לוֹ, אָדָם רֹאשׁ לַיְצוּרִים, קַיִן רֹאשׁ לַהוֹרְגִים, הֶבֶל רֹאשׁ לַנֶּהֱרָגִים, נֹחַ רֹאשׁ לַנִּמְלָטִים, אַבְרָהָם רֹאשׁ לַמּוּלִים, יִצְחָק רֹאשׁ לַנֶּעֱקָדִים, יַעֲקֹב רֹאשׁ לַתְּמִימִים, יְהוּדָה רֹאשׁ לַשְּׁבָטִים, יוֹסֵף רֹאשׁ לַחֲסִידִים, אַהֲרֹן רֹאשׁ לַכֹּהֲנִים, מֹשֶׁה רֹאשׁ לַנְּבִיאִים, יְהוֹשֻׁעַ רֹאשׁ לַכּוֹבְשִׁים, עָתְנִיאֵל רֹאשׁ לַמְּחַלְּקִים, שְׁמוּאֵל לַמּוֹשְׁחִים, שָׁאוּל לַנִּמְשָׁחִים, דָּוִד רֹאשׁ לַמְּנַגְּנִים, שְׁלֹמֹה רֹאשׁ לַבּוֹנִים, נְבוּכַדְנֶצַּר רֹאשׁ לַמַּחֲרִיבִים, אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ רֹאשׁ לַמּוֹכְרִים, הָמָן רֹאשׁ לַקּוֹנִים, וְכֵיוָן שֶׁרָאוּי הַכֹּל כֵּן, הִתְחִלּוּ צוֹוְחִין וַוי, וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. (מדרש רבה אסתר, פתיחתא)(מדרש אסתר רבה י, ב).

מי פעל ועשה קרא הדרות מראש' וגו' (ישעיה מא, ד).מתחילת ברייתו של עולם התקין הקב"ה לכל אחת ואחת מה שראוי לה. חוה ראש ליולדות. נעמה ראש לנמלטות. שרה ראש לאימהות ולנביאות. דבורה ראש למיניקות. רבקה ראש לדורשות את ה'. רחל ראש לרחמניות ולמבכות על הבנים. לאה ראש למודות את ה'. דינה ראש לבנות יעקב. יוכבד ראש למיילדות. בתיה ראש לגיורות. מרים ראש למשוררות ולמלמדות התורה. ציפורה ראש למוהלות. אלישבע ראש לנשות הכוהנים. שֶׁאֶרָה ראש לבונות. בנות צלפחד ראש למחבבות הארץ. דבורה הנביאה ראש לשופטות וללוחמות. חנה ראש למתפללות. רות ראש לאימהות המלכים. מיכל ראש למניחות תפילין. אסתר ראש למְלָכות, דכתיב 'וישם כתר מלכות בראשה וימליכה תחת ושתי' (אסתר ב, יז), ואומר 'ותלבש אסתר מלכות' (שם, ה, א).

נוסח מוקדם של מדרש זה פורסם לראשונה בעמודים, 681 [6] (אדר תשס"ד).

חוה ראש ליולדות – על פי בראשית ד, א. נעמה ראש לנמלטות – על פי בראשית רבה כג, ג. שרה ראש לאימהות – על פי מדרש בראשית רבתי כג, א. ולנביאות – על פי בבלי, מגילה יד, ע"א-ע"ב. דבורה ראש למיניקות – על פי בראשית לה, ח. רבקה ראש לדורשות את ה' – על פי בראשית כה, כב. רחל ראש לרחמניות – על פי איכה רבה, פתיחתא כד. ולמבכות על הבנים – על פי ירמיה לא, יד. לאה ראש למודות את ה' – על פי בבלי, ברכות ז, ע"ב. דינה ראש לבנות יעקב – על פי בראשית ל, כא. יוכבד ראש למיילדות – על פי בבלי, סוטה יא, ע"ב. בתיה ראש לגיורות – על פי זוהר, שלח לך, קסז ע"א-ע"ב. מרים ראש למשוררות – על פי שמות טו, כא. ולמלמדות התורה – על פי ספרי זוטא יב, יב. צפורה ראש למוהלות – על פי שמות ד, כה. אלישבע ראש לנשות הכוהנים – על פי שמות ו, כג. שארה ראש לבונות – על פי דברי הימים א' ז, כד. בנות צלפחד ראש למחבבות הארץ – על פי ספרי במדבר, פנחס, קלג. דבורה הנביאה ראש לשופטות וללוחמות – על פי שופטים פרק ד. חנה ראש למתפללות – על פי שמואל א' פרקים א וב. רות ראש לאימהות המלכים – על פי בבלי, בבא בתרא צא, ע"ב. מיכל ראש למניחות תפילין - על פי ירושלמי, עירובין פרק י, הלכה א.